

POLITICI CONTABILE ȘI ASPECTE PRACTICE ÎN CONTABILIZAREA CHELTUIELILOR AFERENTE DAUNELOR ȘI INDEMNIZAȚIILOR DE ASIGURARE

Cristina DOLGHI,

Doctor în științe economice, conferențiar universitar,

Departamentul Contabilitate și Informatică economică, Facultatea Științe Economice, USM

REZUMAT: În scopul excluderii pierderilor sau cazurilor de neobținere a profitului planificat în activitatea de întreprinzător, asiguratorul propune măsuri de minimizare a riscurilor prin asigurarea acestora. Algoritmii de asigurare este ajustat la specificul afacerii, care influențează considerabil contabilizarea operațiilor legate de operațiile de asigurare. În acest context, autorul prezintă studiul unor aspecte problematice în formarea și utilizarea rezervei de daune declarate, dar nesoluționate, înregistrării cheltuielilor aferente despăgubirilor de asigurare.

CUVINTE CHEIE: societăți de asigurări, asigurări, reasigurări, standarde contabile, politici contabile, înregistrări contabile, daune, indemnizații de asigurare, dosare de daune, rezerve de asigurare.

ABSTRACT: In order to exclude cases of losses or non-profits from the planned entrepreneurial activity, the insurer proposes measures to minimize risks by ensuring them. The insurance algorithm is adjusted to business specificity, which greatly influences the accounting of operations related to insurance operations. In this context, the author presents the study of some problematic aspects in the formation and use of the reported but not settled claims reserve, the recording of the expenses related to the indemnity insurance.

KEY WORDS: insurance companies, insurance, reinsurance, accounting standards, accounting policies, accounting records, damages, insurance indemnities, claims files, insurance reserves.

Societățile de asigurări, în calitate de entități de interes public, raportează Situațiile financiare în baza Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Persoanele cu funcții de răspundere din cadrul societății de asigurări au obligația să organizeze și să țină contabilitatea conform Legii contabilității, Legii cu privire la asigurări, standardelor contabile, altor acte normative din domeniul contabilității și actelor normative elaborate de autoritatea de supraveghere a activității de asigurări.

Particularitățile specifice în organizarea contabilității din sectorul de asigurări sunt influențate de operațiile economice ale acestora și țin de înregistrările contabile aferente operațiilor din asigurarea directă, coasigurare și din operațiile de reasigurare; operațiilor privind constituirea și utilizarea rezervelor tehnice de asigurare; particularitățile, componența și modul de prezentare a situațiilor financiare de către societatea de asigurări.

Baza normativă între asigurator și asigurat o constituie contractul de asigurare, care se încheie în forma și în modul stabilit de legislația civilă în vigoare.

Tratamentul contabil al contractelor de asigurare actualmente este prevăzut în IFRS 4 „Contracte de asigurare”. Standardul dat nu se limitează la societățile de asigurări, ci se aplică tuturor emitenților de contracte de asigurare și, prin urmare, poate avea impact și asupra altor entități care emit contracte ce întrunesc definiția contractelor de asigurări. Este un standard provizoriu până la intrarea în vigoare a IFRS 17 „Insurance Contracts” elaborat de Consiliului pentru Standardele Internaționale de Contabilitate [1, pag.6], care este valabil pentru perioadele anuale care încep la 01 ianuarie 2021, dar este posibilă și aplicarea anterioară.

IFRS 4 nu abordează alte aspecte legate de contabilitatea ținută de asigurator, cum ar fi contabilizarea activelor financiare deținute de asigurator și a datoriilor financiare emise de asigurator [2, art. 3], cu excepția prevederilor tranzitorii de la punctul 45, IFRS 4 (atunci când un asigurator modifică politicile sale contabile privind datoriile asociate contractelor de asigurare, acestuia i se permite, dar nu i se impune, să reclasifice o parte din sau toate activele sale financiare astfel încât acestea să fie evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere...).

Politicile contabile ce țin de contractul de asigurare pot fi modificate conform prevederilor IFRS 4 în cazul când: „un asigurător își poate modifica politicile contabile pentru contractele de asigurare dacă și numai dacă aceste modificări conduc la situații financiare mai relevante pentru necesitățile utilizatorilor de luare a deciziilor economice și nu mai puțin fiabile, sau mai fiabile și nu mai puțin relevante pentru nevoile respective” [3, art. 22].

La încheierea contractului de asigurare asigurătorul selectează circumstanțele riscurilor în baza cărora are posibilitate de a evalua probabilitatea apariției evenimentului asigurat.

Sistemul de răspundere în asigurări prezintă principii de acoperire a daunelor, ce condiționează corelația dintre suma de asigurare a bunurilor asigurate și paguba reală, adică nivelul despăgubirii pagubei apărute.

În contractul asigurării de persoane suma de asigurare este stabilită de asigurat cu acordul asigurătorului, iar indemnizația de asigurare se achită asiguratului sau persoanei terțe indiferent de sumele ce se cuvin acestora pe alte contracte de asigurare, precum pe asigurarea socială și în ordine de restituire a daunei. Indemnizația de asigurare la asigurarea de persoane ce se cuvine beneficiarului, în cazul decesului asiguratului, de asemenea, nu se include în suma averii succesorală (moștenită).

Procesul de regularizare a daunelor, este o coordonare a necesității onorării unor obligații contractuale asumate de părți la transmiterea riscului de către asigurat și preluării acestuia de către asigurător.

Deschiderea dosarului de daune și a indemnizației de asigurări de către asigurător se inițiază în baza cererii asiguratului și se achită de către asigurător în conformitate cu legislația în vigoare, condițiilor și contractului de asigurare conform deciziei societății de asigurări, după cercetările proprii privind cauzele și circumstanțele producerii cazului asigurat.

Gestiunea procesului de instrumentare a dosarelor de daune este realizată în cadrul societății de asigurări de către departamentul de regularizare, care este organizat în mai multe ierarhii, fiecare angajat a departamentului de regularizare, având responsabilitățile sale în acest sistem, care au misiunea de a elabora, soluționa și controla strategiile departamentului și procesul de regularizare a daunelor.

Contabilitatea cheltuielilor privind plățile de asigurare, formarea rezervei de daune și decontările interne a acestor operațiuni se înregistrează în contabilitatea societății de asigurări conform legii contabilității, standardelor contabile, politicilor contabile interne, planului de conturi contabile de lucru a societății de asigurări și altor acte normative în vigoare din domeniu. Societatea de asigurări conform cerințelor Standardelor Internaționale de Raportare Financiară elaborează și pune în aplicare propriul Plan de conturi de lucru și politicile contabile.

La înregistrarea operațiilor din studiul de caz de mai jos, autorul aplică Planul de conturi de lucru utilizat în practica unor societăți de asigurări din țară.

Problema abordată de autor este frecventă în activitatea de asigurări la asigurarea facultativă a autovehiculelor, echipamentului suplimentar, conducătorului auto și pasagerilor de accidente (AUTOCASCO), când în procesul de regularizare sunt implicate persoane terțe (întreprinderi de reparații auto), la acordarea serviciilor de regularizare a daunei de către asistenți în asigurarea medicală a persoanelor aflate temporar peste hotarele țării, apelarea asigurătorului la serviciile medicale prestate de clinici și spitale în asigurarea facultativă de sănătate, etc. În cazurile date apar *unele aspecte problematice în formarea și utilizarea rezervei de daune declarate, dar nesoluționate, determinării valorii obligațiilor asigurătorului în scopul calculării marjei de solvabilitate disponibile ale acestuia* conform Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare [4, art. 21] și Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asigurătorului (reasigurătorului) [5, art. 7 și anexa 2], și de asemenea la înregistrarea cheltuielilor asigurătorului aferente despăgubirilor de asigurare.

Studiu de caz. Asigurătorul a înregistrat cererea asiguratului, persoană fizică, referitor la producerea evenimentului asigurat pe asigurarea facultativă a autovehiculului – AUTOCASCO. Dauna estimată la momentul depunerii cererii de către asigurat a constituit 57 200 lei. Franșiza necondiționată prevăzută de contractul de asigurare constituie 1% din suma asigurată a bunului (380 000 lei), care

conform cadrului normativ în vigoare se reține din suma daunei spre plată. La momentul îndreptării unității de transport în reparație, asigurătorul a achitat de la contul curent în monedă națională un avans întreprinderii de reparații pentru procurarea pieselor de schimb în suma de 34 000 lei.

La evaluarea ulterioară de către întreprinderea de reparații auto, suma daunei pentru restabilirea unității de transport deteriorate în urma producerii evenimentului asigurat a constituit 56 320 lei.

Asigurătorul a emis ordinul de plată a despăgubirii de asigurare în baza actului de asigurare și hotărârii comisiei de regularizare a daunelor, conform căruia valoarea daunei, minus suma avansul achitat pentru procurarea pieselor de schimb, se transferă întreprinderii de reparații auto de la contul curent în monedă națională. Franșiza în sumă de 3 800 lei a fost achitată de către asigurat în casieria asigurătorului (380 000 lei x 1%).

Tabelul 1

Conturi utilizate la înregistrarea operațiilor economice:

Simbolizarea contului	Denumirea contului
221	Creanțe curente ale asiguraților
2214	Alte creanțe aferente contractelor de asigurare și coasigurare
241	Casa
2411	Casa în monedă națională
242	Conturi curente în valută națională
2421	Numerar la conturi nelegat
271	Avansuri acordate aferente serviciilor terților
521	Avansuri primite și venituri anticipate curente pe contractele de asigurare și reasigurare
5211	Avansuri primite din țară
541	Datorii spre plată aferente cererilor de despăgubiri
5411	Datorii față de asigurați aferente cererilor de despăgubiri spre plată
542	Rezerva de daune declarate, dar nesoluționate
711	Cheltuieli cu cereri de despăgubire
7111	Daune pe asigurarea directă și coasigurare spre plată
7114	Modificarea rezervei de daune nesoluționate

Înregistrarea operațiilor economice cu privire la contabilizarea cheltuielilor privind plățile de asigurare, formarea și utilizarea rezervei de daune și decontările interne a acestor operațiuni în contabilitatea asigurătorului se prezintă conform studiului de caz propus de autor în tabelul 2.

Tabelul 2

Înregistrarea operațiilor economice în contabilitatea asigurătorului

N d/o	Conținutul operațiilor economice	Suma, lei	Correspondența conturilor	
			Debit	Credit
1.	Formarea rezervei de daune nesoluționate de către asigurător la suma estimată la momentul depunerii cererii de către asigurat, minus suma franșizei necondiționate [57 200 lei - (380 000 lei*1%)].	53 400	7114	542
2.	Plata avansului întreprinderii de reparații pentru procurarea pieselor de schimb de la contul curent în monedă națională a asigurătorului.	34 000	271	2421
3.	Micșorarea rezervei nete (minus franșiza) de daune declarate, dar nesoluționate în urma evaluării ulterioare a daunei de către întreprinderea de reparații auto [56 320 lei – (380 000 lei*1%) – 53 400 lei].	(880)	7114	542

4.	Înregistrarea cheltuielilor la suma despăgubirii de asigurare nete spre plată (minus suma franșizei) după finisarea examinării dosarului de daune de către asigurător și emiterea ordinului de plată [56 320 lei – (380 000 lei*1%)].	52 520	7111	5411
5.	Înregistrarea creanței aferente franșizei spre plată de către asigurat conform condițiilor asigurării.	3 800	2214	5411
6.	Încasarea franșizei de către asigurător de la asigurat.	3 800	2411	5211
7.	Plata despăgubirii de asigurare, evaluate pentru restabilirea unității de transport în urma survenirii cazului asigurat, de la contul curent în monedă națională a asigurătorului întreprinderii de reparații auto minus suma avansului achitat.	22 320	271	2421
8.	Micșorarea rezervei de daune declarate, dar nesoluționate la suma despăgubirii nete de asigurare.	52 520	542	7114
9.	Stingerea creanței întreprinderii de reparații auto, conform facturii eliberate la finisarea serviciilor de reparații și datoriei asigurătorului față de asigurat aferentă cererii de despăgubire.	56 320	5411	271
10.	Stingerea creanței aferente franșizei achitate anterior de către asigurat în casieria asigurătorului.	3 800	5211	2214

În urma studiului efectuat autorul a constatat, că data plății despăgubirii de asigurare de către asigurător (operația 2 și 8 din studiul de caz) și data stingerii obligației contractuale față de asigurat (operația 9 din studiul de caz), aferente cererii de despăgubire în baza facturii eliberate de întreprinderea de reparații auto nu întotdeauna are loc în aceeași perioadă de raportare. Totodată, nu pot fi înregistrate cheltuielile perioadei de raportare aferente despăgubirii de asigurare până la micșorarea rezerva de daune declarate, dar nesoluționate la suma despăgubirii nete de asigurare îndreptate spre plată, deoarece contravine art. 21 a Regulamentului privind rezervele tehnice de asigurare, care prevede micșorarea acesteia numai după achitare. Situația creată duce la înregistrarea dublă a cheltuielilor perioadei de raportare: prima dată la formarea (modificarea) rezervei de daune declarate, dar nesoluționate și a doua oară la înregistrarea cheltuielilor perioadei de raportare aferente despăgubirilor de asigurare, dacă nu se anulează rezerva de daune declarate, dar nesoluționate formată anterior ce duce la abateri de la prevederile legale cu privire la organizarea contabilității de angajamente.

Concluzie.

În opinia autorului, sunt necesare modificări în prevederile Regulamentului privind rezervele tehnice de asigurare și prevederilor Regulamentului privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asigurătorului (reasigurătorului) cu privire la ajustarea valorii obligațiilor aferente Fondurilor asigurătorului în scopul calculării marjei de solvabilitate disponibile la suma daunelor plătite persoanelor terțe (întreprinderilor de reparații auto, clinicilor, spitalelor, asistenților asigurării medicale a persoanelor aflate temporar peste hotarele țării), aferente regularizării daunei.

Bibliografie:

1. IFRS 17 „Insurance Contracts” www.ifrs.org (vizualizat, 23.06.2017).
2. IFRS 4 „Contracte de asigurare ”, www.mf.gov.md
3. IFRS 4 „Contracte de asigurare ”, www.mf.gov.md
4. Regulamentul privind rezervele tehnice de asigurare. Anexa nr.1 la Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 1/5 din 11 ianuarie 2011. www.cnpf.md.
5. Regulamentul privind marjele de solvabilitate și coeficientul de lichiditate ale asigurătorului (reasigurătorului). Anexa nr.1 la Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 2/1 din 21 ianuarie 2011. www.cnpf.md.